

MITLANGELO YA SIKU RA MISAVA HINKWAYO RA KHASITOMO YA 2019

Pretoria, 25 Sunguti 2019 - Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga (SARS) byi tlangerile Siku ra Misava Hinkwayo ra Khasitomo (ICD) namuntlha ku nga si fika siku ra ntolovelo ku xixima vavanuna na vavasati lava sirhelelaka mindzilekanl ya tiko ku pfuna ku fambisa vuxavisi.

Kwalomuya ka malembekhume ya kombo ku sukela hi 1953 lembe rin'wana na rin'wana, ICD handle ko tsandzeka yi rhurhela no yisa rinoko eka mitlangelo ku fungha sexini yo vekiya exitulwini ka Customs Cooperation Council (CCC).

Eka lembe leri, Siku ra Misava Hinkwayo ra Khasitomo (ICD) 2019, leri bohiweke hi Nhlangano wa Misava wa Khasitomo (WCO) wu hlawurile nhlokomhaka ku va yi ri "SMART borders for seamless Trade, Travel and Transport" / "Mindzilekani leyi tirhaka hi vutlharhi ku olovisa Vuxavisi, Marendzo na Vutleketli".

Ku fungha ntirho lowu wa nkoka, divhixini ya Khasitomo na Ekisayizi ya SARS yi rhurherile mitlangelo eka tindzhawu timbirhi, ku nga ICD ePretoria na le Ndzhawini yo Nghena ya Beitbridge eLimpopo.

Ntirhokulu ePretoria a wu rhangeriwile Muofisirinkulu wo Khomela: Khasitomo na Ekisayizi: Beyers Theron loyi a nyikeke mbulavulokulu.

Ntirho wu tekile xivumbeko xa nkombiso wa vuxavisi, laha a ku ri na switafulana swo hlaya leswi kombisaka tiphurojeke tin'wana ta makungu ya Khasitomo, ku katsa na phurogireme ya Muxavisi leyi Tsakeriwaka, Phurogireme ya Milawu Leyintshwa ya Khasitomo (NCAP), vuswikoti bya IT, Swinakulobye, Khadi leri vitaniwaka e-Traveller Card na nkongomiso eka ikhonomi leyi nga ri ki enawini.

Swa nkoka swinene, eBeitbridge ntirho a wu tlangeriwa hi nhlanganelo kun'we na vatirhi va Vusirheleri bya Tiko ra Afrika-Dzonga (SANDF), Vulawuri bya Timali ta Tiko ra Zimbabwe (Zimra) no kombisa tin'wana ta tiphurojeke ta ntirhisano leti vufambisi habyimbirhi ti nga eku tirhisani eka tona.

Mitirho hayimbirhi yi katsile ku humesiwa ka xintu ka tisetifikheti ta WCO eka vatirhi vo hambanahambana va SARS na vakhumbheki va le handle lava hoxeke xandla hi ndlela ya kahle eku fambiseni ko hetiseka ka vulawuri byo tlhariha bya mafambelo ya tinhundzu.

"Nhlokomhaka ya lembe leri yi lava ku humesela ehandle xilaveko xa hina hinkwerhu eka ejensi ku tiyisisa leswaku ku na mafambelo yo olova na xihatla ya tinhundzu leti tlulaka ndzilekani, vanhu na vutleketli," ku vurile Theron.

SARS yi tiyisisa leswaku i vutihlamuleri bya nhlanganelo tanihi vakhumbheki va khasitomo na ndzilekani ku seketela matshalatshala yo kurisa ikhonomi hi ku tiyisisa leswaku hi tisa nongoti wa mafambelo yo olova ya tinhundzu leti nga enawini na vanhu eka mbango wa ndzilekani hi ku tirhisa milawu ya SMART.

Nongoti wa mindzilekani ya SMART wu nyika xifaniso lexi nga tirhisiwaka hi khasitomo na vanakulobye van'wana wa vulawuri bya ndzilekani ku kota ku hunguta nkarhi na tihakelo leti hakeriwaka leti fambisanaka na ntlimbano wa le ntlulweni wa ndzilekani hi ku tiyisa swikongomelo swa mfumo hinkwawo eka xiyimo xexo.

Hi SMART hi vula leswaku Khasitomo eka xinakulobye na vakhumbheki va vulawuri bya ndzilekani, va fanele va tiyisisa leswaku milawu yo letela leyi landzelaka ya ndzilekano wa SMART ya ololoxiwa.

- Secure (Sirhelekile) - Xiphemu lexi xi kombela Khasitomo, nakulobye wa vakhumbheki va mfumo na vafambisi va ikhonomi ku fambisa xikongomelo xo fana xo ndlandlamuxa nsirhelelo no hetiseka ka vuxavi na hangalaso wa nhundzu loko ku kongomisiwile eka ntshembheko hi matlhelo mambirhi na vonikelo loko ku ri karhi ku hlayisiwa nhlengeleto wa mali ya tiko.
- Measurable (Pimeka) - Ku pima matirhelo ya ntiyiso ya Khasitomo na vakhumbheki va vulawuri bya ndzilekani eku fambiseni ka vuxavisi no lawula mindzilekani, ku katsa no kambela matirhelo hinkwawo ya ndzilekani, i tiphuphukulu embilwini yo endla swiboho swo twala hi ku tirhisa, xikombiso, switirho swo fana na Time Release Study (TRS) ya WCO ku pima hi ku hetiseka tielemente ta nkholuko wa vuxavisi no boxa mitlimbo leswaku swiboho leswi faneleke swi endliwa no tirhisiwa.
- Automated (Endleka hi xoxe) – ku endla hi xoxe swi katsa xiphemu xin'wana na xin'wana xa Vufambisi bya Khasitomo bya ximodeni na, hi ku engetela na hi xinakulobye na vakhumbheki va vulawuri bya ndzilekani, ku katsa na mbango wa ndzilekani wo tirha hi ku olova.
- Risk Management-based (Nkongomiso eka Vufambisi bya Swixungeto) – Rimba leri fambisiwaka hi vunhlori na vufambisi bya swixungeto leri kotisaka switiviwa ri pfumelela Khasitomo na vanakulobye va vakhumbheki va vulawuri bya ndzilekani ku tirha hi ku hetiseka eka swiyimo hinkwaswo, ngopfungopfu eku endliweni ka swiboho na minghenelelo leyi pakanisiweke.
- Technology-driven (Fambisiwaka hi thekinoloji) – Ncico wa xidijiti wu tisile swivandla leswintshwa na mitlhontlho eka Khasitomo na xinakulobye xa vakhumbheki va mfumo, leswi tlhontlhaka xilaveko xo valanga ntirhiso wa swintshuxo swa Thekinoloji ya Vuxokoxoko na Vuhlanganisi (ICT).

Ku tiyisisa ntshembheko wa nhundzu, sisiteme leyintshwa ya nhundzu ya SARS yi kota ku phurosesa switiviwa swa manyuwali na swa xielekitironiki no landzelerisa sweswo hi ku tirhisa switirhisiwa swo hlaya (switichi na tidipoto) loko nhundzu yi famba hi le ka vuxavi na hangalaso.

“Ku hetisisa, matshalatshala lawa ya ta hi kotisa ku tirhana na tinhundzu leti nga ri ki enawini na leti encenyetiweke, leti hoxaka xandla eka ikhonomo leyi nga ri ki enawini na ku va mfumo wu lahlekeriwa hi mali ya tiko, ku vurile muofisirinkulu wo khomela.”



Varindzi va Nxiximo va amukela Xandla xa Holobye wa Timali Mondli Gungubele, Muofisirinkulu wo Khomela: Beyers Theron na Khomixinara wo Khomela: Mark Kingon eka mitlangelo ya ICD ePretoria.

Kolonele Baloyi ku suka eSANDF na Xirhonkulu xa Ntlawa: Kungu ra Khasitomo na Pholisi: Coffet Lebepe u rhangerile pharedi ya nkambelo enkarhini wa ntlangelo wa Siku ra Misava Hinkwayo ra Khasitomo eBeitbridge.